

gevorinde vetten opsloopt. Soms moet deze bewerking meerdere malen herhaald worden. Met een penseeltje wordt 't poeder verwijderd. Is alleen het achterlijf aangetast, dan kan dit afgebroken worden en in zwavel ether worden uitgetrokken; later lijmt men het met Arabische gom vast. (Deze gom wordt steeds gebezigd voor het oplappen van vleugels en andere lichaamsdeelen).

Nog meer gevaren dreigen onze collectie. Soms toch kan men een hoopje bruine stof opmerken, dat zich onder het vlinderlichaam op den bodem der doos heeft verzameld. Dit vindt zijn verklaring in de aanwezigheid der z.g. milben, zeer kleine diertjes die 't lichaam uitvreten waardoor dit alle stevigheid verliest en na eenigen tijd geheel uit elkaar valt. De aangetaste exemplaren moeten zorgvuldig verwijderd worden evenals bij de schimmel-behandeling.

De doos wordt goed gereinigd, flink verhit en kan opnieuw in gebruik worden genomen. De aangetaste exemplaren plaatst men in een doos waarin een watje met creosoot. Verhitting tot op matige temperatuur kan ook helpen, evenals thymol etc. Men kan deze indringers weeren door in de doos verschillende stoffen te brengen, die doodend werken. Vroeger bezigde men vrij algemeen kamfer en naphthaline, doch hun uitwerking schijnt geringer dan van thymol, eene stof die nu vrij algemeen gebezigd wordt. ($C_6 H_8 O H C_3 H_7 C H_3$) en goed voldoet. De meening dat naphthaline, kamfer, thymol enz. grooten invloed op schimmel zouden uitoefenen, is aan twijfel onderhevig.

Men ziet, er is nog heel wat noodig om de collectie „gezond” te houden en ik besluit dit opstelletje met den wensch, dat velen er 't een en ander van mogen geleerd hebben. Misschien vertel ik later nog eens wat over kweken van vlinders en wat daarmede in verband staat.

Leiden.

H. MARTIN.

ADDER-STATISTIEK.

Vervolg van blz. 77.

Steenwijk.

Uw stukje over adders las ik onlangs. Er zijn hier veel in de buurt, zooals u weet van J. Godefroy. Het is hier een algemeen zeggen, dat een slang niet vóór zonsondergang kan sterven. Nu, van de taaië levenskracht van die dieren weten onze jongens heel wat staaltjes te vertellen. Zij sloegen er b.v. eens een „goed dood”, wilden die mee naar huis nemen, maar sleepten ze eerst den heelen dag aan een touw over den grond mee. Tegen 't einde van de tocht was 't dier niets dan bloed en vuil en moest dus in een sloot even afgespoeld worden. Aan de haak van een stok in 't water gehouden en — weg zwemt het. —

Voor een paar jaar heb ik er zelf eens een op me gehad. Mijn broer en ik lagen languit op de grond op den Woldberg, toen ik er op eens een over me zag kruipen, (een adder), waarschijnlijk eerst over mijn broer heengegaan, want we lagen vlak naast elkaar. Ik sprong op, schudde hem af, daarop richtte hij zijn kop op en begon te sissen. Het duurde lang, voor dat we hem veilig dood hadden.

En al veel jaren geleden heeft mijn vader, omdat er geen dokters in de stad waren, eens een gebeten man geholpen. Hij was op Steenwijkerwold bij een turfhoop gebeten, kwam dadelijk in een wagen hier en had toen al herhaaldelijk gal gebraakt. De beet was in de hand, de arm was opgezwollen. De arm afgebonden, alcohol te drinken gegeven, de wonde opengesneden en die zooveel mogelijk uitgeperst. De dokter vond het zoo goed en de man verklaarde een jaar later, dat hij er niets meer van bemerkte. Hoe 't later met hem gegaan is, weet ik niet.

MARIE BIJL.

Schoonoord (Drente).

De heer R. Polak, alhier, bezorgt mij heden twee levende adders thuis (om te teekenen). 't Is een paartje door hem in Drente gevangen. Hij zal later er wat van vertellen.

E. HS.

Nijega (Sm.).

Als aanvulling aan uwe adderstatistiek (of ter completering van de door u verzamelde en niet gepubliceerde gegevens) diene nog:

In 't begin van Mei had een jong collega, uit een geheel andere streek afkomstig, de onvoorzichtigheid op de Zuider-Heide nabij Drachten een adder, nadat hij dien een paar slagen had toegebracht en al eens bij den staart aangevat, bij den kop te willen grijpen. Het beest beet, de bijna onzichtbaar kleine wonde stak geweldig en hoewel binnen een uur deskundige hulp verleend werd, volgden hevige benauwdheid en braking. Vier dagen er na was de arm nog geweldig dik en blauw rood. Thans is de arm weer hersteld en de patiënt zegt er *niets* meer van te merken.

H. VAN ASPEREN.

P.S. Voor eventueel gewenschte nadere bijzonderheden, zal ik u gaarne de nauwkeurige adressen opgeven van patiënt en dokter.

Laag Soeren.

Naar aanleiding van de adderstatistiek in *D. L. N.* kan ik u nog mededeelen, dat ik op Laag Soeren éénmaal een adder zag en doodde in het Park voor het Badhuis. Egels zijn daar in menigte, evenzoo de roode boschmier. Gladde slangen zag en ving ik een paar maal, terwijl ringslangen er veel meer voorkwamen. Ik heb ook eens een doode adder gevonden bij Signaal Imbosch.

P. v. D. BURG.

Beetsterzwaag.

Naar aanleiding van uw artikel over adders in het Maartnummer van *De Levende Natuur* het volgende: Gedurende mijn zevenjarig verblijf alhier heb ik in de boschpaden nog slechts tweemaal een adder gezien en éénmaal op den zandweg in de hei; toch heb ik veel door bosch en veld gedwaald en men beweert, dat de adders hier in de hei nog al veelvuldig voorkomen.

In den naasten omtrek van de plaatsen, waar de adders door mij werden aangetroffen, kwamen voor zooverre mij bekend, geen boschmieren voor. Op één der plaatsen zag ik dezer dagen wel boschmieren, doch adders heb ik er in den laatsten tijd ook niet opgemerkt.

De eerste adder, die ik hier zag, kwam van uit de struiken over het boschpad schuifelen. Toen ik dicht bij haar was, bleef zij in afwachtende houding liggen, doch ik bleef staan. Na een poosje vervolgde zij haar weg en kroop in de bladeren, ik gaf ze een paar flinke porren met de parapl, waarna zij in een gat verdween. De tweede adder lag zich onder een overhellend kluitje aarde in de middagzon te koesteren. Met een stok werd zij voor den dag gehaald en afgemaakt, wat nog al moeite kostte.

Een ernstig geval van vergiftiging heeft zich onlangs voorgedaan te Drachten. Een onderwijzer ging naar de hei slangen zoeken. Hij vond er eentje en wilde het dier achter den kop grijpen, doch hij werd gebeten, de arm zwol op, zoodat hij er geruimen tijd mooi mee geweest is.

Eene egelgeschiedenis.

Op zekeren zomeravond liep ik langs den weg en vond een zich opgerold hebbenden egel. Ik nam het beestje in een zakdoek mee naar huis en zette het op de tafel. Het ontrolde zich niet. Nu begon ik het bedaard over de stekels te strijken van voren naar achter. Schijnbaar vond het diertje dit behagelijk. Het ontrolde zich, kop en pooten kwamen geheel voor den dag. Daarop maakte ik een piepend geluid, met het doel te zien, welke uitwerking dit geluid op den muizenvanger zou hebben. Het beest schrikt en rolde zich weer ineen. Ik begon weer te strijken en weldra wandelde het diertje bij mij over de tafel. Egels lusten gaarne melk. Ik wilde de proef op de som nemen. Het diertje een schoteltje melk voorgezet — het dronk niet. Ik duwde zijn snuit er voorzichtig in, het beestje dronk noch likte. Dit herhaalde ik een paar malen en waarlijk — de met melk bedekte bek werd afgelikt. Nogmaals de bek ingedompeld, weer likken en — het beestje begon nu zelf uit het schoteltje de melk tot zich

te nemen. Daarna verschoof ik het schoteltje, de egel zocht en vond, tot ten laatste het schoteltje geheel leeg was. De morsplekjes werden zelfs van de tafel gelikt. Ik trachtte ook nog het diertje naar het schoteltje te lokken, door met een potlood op den rand te tikken, nadat ik zacht getikt had, terwijl de egel dronk. Doch dit gaf geen merkbaar resultaat.

L. HOEKSTRA.

Vragen en Korte Mededeelingen.

Een praatje over Paddestoelen.

Hoe zou het toch komen, dat er in ons land zoo weinig aan het zoeken van paddestoelen gedaan wordt, dat daarentegen in Duitschland dit gewas voor duizenden en groote delicatessen is?

Ziet een Hollander een paddestoel, tien tegen een, dat hij er als teeken van zijne gunst met zijn stok naar slaat, dames vinden ze meestal erg vies. Ik geloof dat in dezen het „onbekend maakt onbemind” zijne groote invloed gelden doet.

In Thüringen b. v. leeren de kinderen op school de goede en slechte paddestoelen van elkander onderschiden, vandaar dan ook, dat ze daar een volksvoedingsmiddel geworden zijn. In ons land is de angst en afkeer voor dit gewas groot. Als staaltje hiervoor moge dienen, dat ik uit logeeren zijnde, met moeite een koekpan voor mijne peperlingen (*Cantharellus cibarius*) veroveren kon. Later raakte mijn gastvrouw er zeer mede verzoend.

De groote waarde van de paddestoel zit in zijn groot eiwitgehalte. Een jonge *Cantharellus cibarius* heeft in zijn hoed 27.77% in zijn steel 28.35% eiwit.

De *Cantharellus cibarius*, peperling, heeft geheel de klein van een eierdooier, vandaar dat de Duitschers hem den naam van Eierpilz geven, hij heeft rauw een iets peperachtigen smaak, dien hij echter in het koken bijna geheel verliest. Hij wordt heel weinig door slakken beschadigd, groeit bij groote troepen onder hoog hout, dennen en eiken van Juni tot in den herfst. Voor eekhoorns, hazen en konijnen is hij een groote lekkernij. In Bremen ziet men van dit soort dagelijks manden vol op de markt staan.

Een veel voorkomende soort is de knodszwam, koraal-paddestoel, hij ziet er uit als een stuk koraal. Minder aangenaam is het, dat de eene schrijver alle koraal-paddestoelen eetbaar noemt een ander echter een soort er van als vergiftig op laat treden, zoo is het ook gesteld met de vliegenpaddestoel, die mooie kersroode met witte vlekjes. A noemt hem vergiftig, B zegt vergiftig is hij niet, hij smaakt alleen niet goed. Wat ons de wijzen als waarheid verkonden, straks komt een wijzer, die 't wegredeneert kan hiervan ook wel gezegd worden. Het veiligste is, schrap alle koraal-paddestoelen en de vliegenzwam van uw répertoire, er blijft nog meer dan genoeg over.

Zonder vertrouwbare gids is het echter onmogelijk paddestoelen (leelijk woord) te zoeken. Die er meer van weten wil, kan ik ten zeerste het degelijke werk aanraden van Edmund Michael: „Fuhrer für Pilzfreunde” met nauwkeurige beschrijvingen en prachtige afbeeldingen naar de natuur, twee deelen à 6 cM. Het „Pilzbuch” van S. Schlitzberger is ook een aardig werkje, ook met gekleurde afbeeldingen en recepten, doch lang zoo mooi niet als het eerstgenoemde, 1.50 M. Bij meer paddestoelkennis zal misschien eens de tijd voorbij gaan, dat voor een Hollander van 10 soorten er negen vergiftig zijn en een champignon met groote achterdocht bekeken wordt. Het zoeken van zwammen is een groot genot, het gebruik er van niet minder. Twijfelt ge aan de deugdelijkheid van een champignon, gooi hem weg. Hoe champignons klaar te maken? Edmund Michael geeft daar nauwkeurig antwoord op, dit kan ik u wel zeggen de kokerij er van is hoogst eenvoudig en in 't geheel niet kostbaar. Of ieder zoo'n virtuoso in 't zoeken van paddestoelen kan worden als bovengenoemd heer? In zijne voorrede schrijft hij: durch die sichere Kenntniss der Standorte bin ich stets in der Lage binnen 5—6 Stunden also an einem Nachmittage, 80—100 Sorten Pilze in 4—500 Exemplaren für die Pilzausstellungen sammeln zu können.

Wijhe.

Mej. F. ENGELS.

Vaccinium intermedium.

Toen de heer J. Koornneef, onderwijzer te Amsterdam en ik, Paaschmaandag (13 April) op weg waren naar het Kootwijkerveen, vonden we aan den rand van het Asselsche Bosch een plek, ongeveer 7 bij 8 M. begroeid met een ons onbekende soort boschbes. Terwijl slechts een enkel bloempje van *Vacc. Myrt.* open was, stonden deze planten in vollen bloei. De roode bloempjes zitten in trossen, als bij de vossenbes, maar hebben den vorm van de blauwe boschbes. De kleine stammetjes (bijna niet hooger dan 2 dM.) zijn rond en komen dus ook met *V. Vitis Idea* overeen.

De altijd groene blaadjes zijn echter niet zoo glanzend, missen de zwartbruine stipjes aan de onderzijde en zijn bovendien gezaagd.

Toen ik den 2den Mei de vindplaats weer bezocht, vond ik aan den rand van hetzelfde bosch een plek, iets grooter dan de vorige, begroeid met een soort *Vaccinium*, die veel op de eerste leek. In stammetjes, bladeren en vorm der bloemen komen ze overeen. De stammetjes zijn forscher en meer vertakt, terwijl de bijna witte bloemen waarvan de meeste nog in knop zaten, niet in trossen zitten, maar alleenstaande of twee aan twee geplaatst zijn in den oksel van een blad. De vorige soort was toen bijna uitgebloeid.

De eerst gevonden plant is volgens den heer Heukels *Vacc. Intermedium*. Of de tweede soort iets nieuws is, zullen de bessen misschien moeten uitmaken. Tot nog toe heb ik echter aan de eerste slechts heel kleine vruchtjes gevonden, terwijl de tweede zoo goed als geen vrucht zet.

Beide vindplaatsen zijn aan den eenen kant omgeven door *Vacc. myrt.*, aan den anderen kant door *V. Idea*.

Apeldoorn.

G. S. SCHEERS.

Korten tijd geleden las ik een bericht, dat er gevonden was een bastaard tusschen *Vacc. myrtillis* en *Vacc. vitis Idaea* en als een nieuwe plant opgegeven wordt.

Ik had het genoegen deze nieuwigheid te zien op de tentoonstelling der Natuurhist. Vereeniging te Amsterdam, 24 Mei gehouden in „Artis.” Ik vond deze nieuwigheid daar onder de zeldzame planten en maakte ik persoonlijk kennis met haar. Er stond de naam *Vacc. intermedium* bij, zonder auteursnaam.

Wie heeft aan den plant den naam gegeven?

Er bestaat reeds een *Vacc. intermedium*, die in 1827 door Ruth in de Flora der prov. Brandenburg beschreven en afgebeeld is, en 't Mark Brandenburgsche veel gevonden. In Garcke. Flora van Nord- und Mitteldeutschland, 8e Ausg. 1867, bl. 262, komt zij ook voor als *Vacc. myrtillis vitis idaea* als synoniem.

Volgens de beschrijving van Garcke in de oppervlakkige beschouwing op de tentoonstelling zou ik meenen, dat de nieuwigheid een vertegenwoordiger is van den bestaanden. Toch zou ik meenen, dat er verschil in den bloemvorm is, daar de bloemen van het gevondene Nederlandsche exemplaar veel meer den vorm van *Vacc. myrtillis* heeft dan de afbeelding uit Guimpel und Klotzsch in Abbild. officin: Gewächse en overgenomen door Dippel, 1e deel, bl. 338.

Hoe het zij, een nauwkeurige omschrijving is noodig, want verschilt zij met de oude *V. intermedium*, dan is de naam slecht gekozen en moet de plant herdoopt worden. Is er geen verschil, dan is de plant misschien een nieuwigheid in onze flora, maar onbekend in elk geval niet.

't Is in elk geval te hopen, dat zoo er al meerdere exemplaren op de vindplaats te vinden zijn, deze voornamelijk geheim gehouden wordt, want de liefde voor onze inheemsche planten is tegenwoordig zoo groot, dat vele geslachten ten ondergang gedoemd zijn.

Alle overdrijving schaaft ook in 't goede, in casu de liefde voor bloemen.

Haarlem.

LEONARD A. SPRINGER.

Terrarium nieuws.

1. In een terrarium, waarvan de bodem geheel door mos was bedekt en waarin nooit de zon kwam, deed ik een gewone groene kikvorsch uit de sloot. Na verloop van drie weken (al dien tijd was 't altijd donker weer geweest, 1 Aug.—25 Aug. 1903) was de kikvorsch erg donker, bij 't zwarte af; 'n heel klein kikkertje eveneens. Dit nam ik Zaterdag 22 Aug. waar; 's Zondagsmorgens was de groote kikker nóg donker, de kleine echter meer hoog-groen.